מאי לאו בשעמד בדין לא בשלא עמד בדין והא מדרישא בשעמד בדין סיפא נמי בשעמד בדין דקתני רישא אין לי אלא דברים שמשלמין עליהם את הקרן תשלומי כפל תשלומי ארבעה וחמשה והאונס והמפתה ומוציא שם רע מנין ת"ל ¹ומעלה מעל ריבה היכי דמי אי דלא עמד בדין כפילא מי איכא אלא פשיטא בשעמד בדין ומדרישא בשעמד בדין סיפא נמי בשעמד בדין א"ל יכילנא לשנויי לך רישא בשעמד בדין ᵃ)וסיפא בשלא עמד בדין וכולה ר"ש היא ᵇ)ושינויי דחיקי לא משנינן לך דא"כ אמרת לי ᵃ) ליתני רישא ר"ש אומר או ליתני סיפא דברי ר"ש אלא כולה בשעמד בדין ורישא רבנן וסיפא ר"ש ומודינא לך לענין קרבן שבועה דרחמנא פטריה מוכחש וכי קאמינא ממון הוי להורישו לבניו איתיביה ר"ש אומר אם לא הספיקה לגבות עד שמת האב הרי הן של עצמה ואי אמרת ממון הוי להורישו לבניו לעצמה אמאי דאחין בעי מיהוי אמר רבא ᵍ)האי מילתא קשאי בה רבה ורב יוסף עשרין ותרתין שנין ולא איפרק עד דיתיב רב יוסף ברישא ופירקה שאני התם דאמר קרא ²ונתן האיש השוכב עמה לאבי הנערה חמשים כסף לא זיכתה תורה לאב אלא משעת נתינה וכי קאמר רבה ממונא הוי להורישו לבניו בשאר קנסות אלא מעתה גבי עבד דכתיב ³כסף שלשים שקלים יתן לאדוניו הכי נמי לא זיכתה תורה לאדון אלא משעת נתינה יתן לחוד ונתן לחוד אי הכי ת"ל וכחש ת"ל ונתן מיבעי ליה אמר רבא כי איצטריך וכחש כגון שעמדה בדין ובגרה ומתה דהתם כי קא ירית אביה מינה דידה קא ירית אי הכי יצאו אלו שהן קנס ממון הוא אמר רב נחמן בר יצחק יצאו אלו שעיקרן קנס איתיביה ר"ש פוטר שאינו משלם קנס על פי עצמו טעמא דלא עמד בדין הא עמד בדין דמשלם על פי עצמו קרבן שבועה נמי מיחייב רבי שמעון לדבריהם דרבנן קאמר להו לדידי אע"ג דעמד בדין רחמנא פטריה מוכחש אלא לדידכו אודו לי מיהת היכא דלא עמד בדין דכי קא תבע קנסא קא תבע

ומודה

מאי לאו בשעמד בדין. בב"ד אחד ובאו עדים באותו ב"ד וחייבוהו ב"ד על פיהם ועכשיו זה תובעו מה שחייבוהו ב"ד וחזר וכפר וקתני פטור: **בשלא עמד בדין.** ועדיין לא העידו עדים: **והא מדרישא.** מילתייהו דרבנן דאיפליגו עליה וחייבוהו קרבן שבועה איירי בשעמד בדין מכלל דסיפא כלומר ר"ש דאתא לאיפלוגי עלייהו בדכוותה איירי: **אין לי.** שיתחייב קרן וחומש ואשם: **כפילא מי איכא.** מי יימר דגנב דתבעיה כפילא ועוד דלמא מודי ומיפטר: **אלא פשיטא בשעמד בדין.** והא דקתני יצאו אלו שהן קנס לקמן מפרש לה שעיקרן קנס: **או ליתני רישא.** דכולה רבי שמעון אומר או ליתני סיפא כו' מאי שנא דאיפסיק ותנא רבי שמעון אומר בי מיצעי: **ומודינא לך לענין קרבן שבועה.** דלרבי שמעון אע"ג דעמד בדין לא מיחייב עליה קרבן שבועה: **להורישו לבניו.** משעמד בדין ומת עד שלא הספיק לגבות הרי הוא של אחיה ולא שלה: **עשרין ותרתין שנין.** הן היו ימי שררתו של רבה ד) ומת וישב רב יוסף בראש וסייעוהו מן השמים לפרקה להיות לו לשם לפי שהיה רבה חריף ולכך קראוהו עוקר הרים ורב יוסף היה בעל שמועות ומשנה וברייתא לכך קראוהו סיני ה): **וכי אמר רבה ממונא הוי להורישו.** משעמד בדין בשאר קנסות ולא מיפטר תו בהודאה: **יתן לחוד ונתן לחוד.** יתן משמע לשון צווי ולעולם ונתן משמע דבר הנתון כבר: **אי הכי.** דשאני קנס דאונס ומפתה משאר קנסות דאפילו עמד בדין נמי לאו ממונא הוא: **ת"ל וכחש.** בתמיה. כלומר מאי איריא דנקיב לה הש"ס לפטורא מוכחש כי היכי דיליף שאר קנסות כלומר מדלא דמי לתשומת יד למיהוי עיקר תחילתו ממון תיפוק ליה דהשתא נמי לאו ממונא הוא דרחמנא אמר ונתן דלא זיכתה לו תורה עד שעת נתינה: **כי אילטריך וכחש.** לקנס דאונס ופתוי למילפינהו בהדי שאר קנסות לפטורא מוכחש משום דעיקרן קנס ולא מצי למילף מונתן: **כגון שעמדה בדין ובגרה.** דלרבי שמעון דידה הוא דכי היכי דפליג במתניתין בלא הספיקה לגבות עד שמת האב הכי נמי פליג בלא הספיקה לגבות עד שבגרה דקאמר ת"ק הרי הן של אב ולרבי שמעון הרי הוא של עצמה ואם מתה אחרי כן ירית לה אביה מכח דידה והוי ממון גמור ואע"ג דלא מטא לידה דלגבי דידה לא הוה שאני משאר קנסות דמשעת העמדה בדין ממונא הוא וכי מייתא ירית הוא כל זכות שהיה לה בו הלכך מונתן לא מצי למיפטריה ונקיב הש"ס מוכחש ומשום דעיקרו קנס: **אי הכי.** דבשעמד בדין אוקימתה וכבר נעשה ממון היכי קתני יצאו אלו שהן קנס הא ממון נינהו: **שאינו משלם קנס כו'.** ואי הוה מודי הוה מיפטר אלמא טעמא דרבי שמעון משום דאי הוה מודי מיפטר הוא והא ליתא אלא כשלא עמד בדין: ה"ג **הא עמד בדין דמשלם ע"פ עצמו קרבן שבועה נמי מיחייב: רחמנא פטריה.** מקרבן שבועה: **מוכחש בעמיתו.** שלא פירש בו אלא דברים שעיקרן ממון:

ומודה

מאי לאו בשעמד בדין. ואת"ל בשלמא לרבי יוחנן דסבי ביחוד כלי דסבירא ליה ח)דמעות קונות אתי שפיר דאע"ג דייחד לו כלי לקנס וקני ליה מ"מ דין קנס עליו לענין קרבן שבועה ולענין כמה דברים עד שיבא לידו אלא לר"ל דלא מיחייב קרבן שבועה אלא כשנטלו ממנו וחזר והפקידו אצלו אמאי פטר ר"ש הכא הואיל ועמד בדין ונטלו הימנו ממון גמור הוא ואומר רשב"א דלריש לקיש מצי למימר דמיירי שנתן לו כלי בתורת משכון לקנסו וחזר והפקידו אצלו דהואיל ולא נתן לו אלא בתורת משכון לא חשיב ממון אע"פ שהיה בידו תימה לרבינו יצחק בהפיל את שינו וסימא את עינו אמאי לא מיחייב קרבן שבועה הא מתחייב בהודאתו כיון שעמד בדין ופטרוהו ב"ד ואין לו עליו כלום ושמא כיון דאכתי מחוסר גט שחרור אם היה מודה שסימא את עינו לא היה יוצא לחירות: **לא** בשלא עמד בדין. וא"ת אי בלא עמד בדין פשיטא דלא מיחייב קרבן שבועה דלא מידי כפריה דאי מודה מיפטר ומה צריך קרא דוכחש לכך והו"ל לאקשויי ת"ל וכחש (ב) אשר ירשיעון אלהים מיבעי ליה כדפריך לקמן ת"ל וכחש ת"ל ונתן מיבעי ליה וי"ל דהכא לא בעי לאקשויי הכי דאיכא למימר אסמכתא בעלמא הוא אבל לקמן פריך שפיר כי היכי דוכחש הוה לדרשא גמורה לענין שאר קנסות הכי נמי הוה דרשא גמורה לענין אונס ופתוי: [**תשלומי** כפל ותשלומי ד' וה'. ר"ש לא פליג אהא דלא שביק איניש מידי דכי מודה מיחייב ותבע מידי דכי מודה מיפטר דהכא הכל קיין. מהר"מ ת"י כ"י:] **דאחין** בעי למיהוי. בשלמא לדידי הוא קנס לכל מילי מדגלי רחמנא לענין קרבן שבועה אלא לדידך דאחין בעי למיהוי תימה וכי רבה לא ידע מתני' ותירץ ר"י ברבי אברהם דרבה דאמר דממון הוי להורישו לבניו היינו כשאין הבת קיימת אבל מתני' איירי כשהבת קיימת דאז אין ראוי להורישו לבניו כל זמן שלא בא לידו משום דאין אדם מוריש זכות בתו לבנו ואביי דאקשי ליה לא ניחא ליה לאיפלוגי בהאי ורבה נמי הודה לו ט): **ונתן** לחוד. וגבי מוציא שם רע דכתי' ונתנו לאבי הנערה איכא למימ' ונתן לחוד ונתנו לחוד: **אי** הכי ת"ל וכחש ת"ל ונתן מיבעי ליה. בשלמא לדידי מונתן לא גמרי מידי וכולה מילתא ילפינן מוכחש דאף דלא הוי ממון להורישו לבניו ילפינן מהתם מדגלי רחמנא גבי קרבן שבועה אלא לדידך דילפת מונתן דלא הוי ממונא עד שעת נתינה ולא זכי אב אחר העמדה בדין כמו קודם א"כ ונתן מיבעי ליה ואין צריך קרא דוכחש על כך דפשיטא דכיון דאי מודה מיפטר פטור נמי מקרבן שבועה: **כי** אצטריך קרא כגון שעמדה בדין ובגרה ואח"כ מתה דכי ירית מינה דידה קא ירית. ואע"ג דהשתא ממון גמור הוא שלא בא לידו מכח קנס ואי מודה מיחייב אפ"ה פטור מקרבן שבועה מוכחש והיינו דפריך למאי דסבי השתא יצאו אלו שהן קנס ממון הוא אבל עד השתא הוה אתי ליה שפיר דקרי ליה קנס הואיל ובא לידו מכח קנס ואי מודה מיפטר אבל השתא דמוקמינן לקרא בכי האי גוונא כגון שעמדה בדין ומתה שלא בא לידו מכח הקנס אלא מכח ירושה ומלתא דפשיטא היא דאי מודה מיחייב אמאי קרי ליה קנס ומשני תני יצאו אלו שעיקרן קנס והשתא כולהו קנסות משעמד בדין ממונא הוי ומיחייב בהודאתו ואפי' הכי גזירת הכתוב היא מוכחש דפטור מקרבן שבועה והכי נמי אפילו לר' אלעזר דאמר י)נשבעין על הקרקעות גזירת הכתוב היא דפטור מקרבן שבועה אע"ג דמיחייב בהודאתו: **הא** עמד בדין דמשלם ע"פ עצמו כו'. ולדבריו דרבה קאמר לה בשלמא לדידי דסבירא לי דבכל קנסות אפילו עמד בדין אינו משלם ע"פ עצמו ולעולם חשיב קנס לרבי שמעון עד שיגיע לידו כדשמעינן מוכחש אתי שפיר דכל היכא דמיחייב ע"פ עצמו מיחייב נמי קרבן שבועה כגון עמדה בדין ובגרה ומתה דמיתה ירית אלא לדידך הא כל קנסות שעמד בדין או באונס ומפתה שעמדה בדין ובגרה ומתה אף על גב דמיחייב בהודאתו פטור מקרבן שבועה תיקשי:

רבי

תורה אור

1. נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וּמָעֲלָה מַעַל בַּיְיָ וְכִחֵשׁ בַּעֲמִיתוֹ בְּפִקָּדוֹן אוֹ בִתְשׂוּמֶת יָד אוֹ בְגָזֵל אוֹ עָשַׁק אֶת עֲמִיתוֹ: ויקרא ה כא
2. וְנָתַן הָאִישׁ הַשֹּׁכֵב עִמָּהּ לַאֲבִי הַנַּעֲרָ חֲמִשִּׁים כָּסֶף וְלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה תַּחַת אֲשֶׁר עִנָּהּ לֹא יוּכַל שַׁלְּחָהּ כָּל יָמָיו: דברים כב כט
3. אִם עֶבֶד יִגַּח הַשּׁוֹר אוֹ אָמָה כֶּסֶף שְׁלֹשִׁים שְׁקָלִים יִתֵּן לַאדֹנָיו וְהַשּׁוֹר יִסָּקֵל: שמות כא לב

מסורת הש"ס

א) ועיין תוס' לעיל לח: בד"ה יש כנגר וכו' ביאור בסוגיא דהכא], ב) [ב"ק מג. קז.], ג) [ב"ק סו:], ד) [נדרים סב.], ה) [שם], ו) [ב"מ מז:], ז) ומיהו לקמן פריך מאי למימרא דאע"פ שלא נגבתה מוריש לבניו. תו"י, ח) [שבועות לו:],

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמרת לי או ליתני רישא: (ב) תוס' ד"ה לא וכו' וכחש ת"ל אשר ירשיעון: